

**Міністерство освіти і науки України
Державний біотехнологічний університет**

**Глобалізація та розвиток
інноваційних систем: тенденції,
виклики, перспективи**

**Матеріали
II Міжнародної науково-практичної
конференції
(14-15 березня 2024 р.)**

Харків - 2024

**MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE
STATE BIOTECHNOLOGICAL UNIVERSITY**

**Globalization and Development of
Innovation Systems: Tendencies, Challenges,
and Prospects**

**Materials of
the II International Scientific Practical Conference,**

14-15 March 2024

Kharkiv - 2024

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Михайлов В.М., д-р техн. наук, проф. (*голова оргкомітету*);

Серік М.Л., канд. техн. наук, доцент; **Ларіна Т.Ф.**, д-р екон. наук, проф.
(*заступники голови оргкомітету*).

Члени оргкомітету:

Анісімова О.В., канд. екон. наук, доц.; **Антощенкова В.В.**, д-р екон. наук, доц.;
Бабан Т.О., канд. екон. наук, доц.; **Вітковський Ю.П.**, д-р екон. наук, проф.;
Ганущак-Єфіменко Л.М., д-р екон. наук, проф.; **Гоель Аміт Кумар**, доц.;
Готра В.В., д-р екон. наук, проф.; **Дарр Д.**, Ph.D., проф.; **Джексон Тім**, директор курсу;
Діброва А.Д., д-р екон. наук, проф.; **Єсенгазієва С.К.**, канд. екон. наук, проф.;
Кучер А.В., д-р екон. наук, ст. досл.; **Кюрчев С.В.**, д-р техн. наук, проф.;
Ломовських Л.О., д-р екон. наук, проф.; **Мандич О.В.**, д-р екон. наук, проф.;
Онегіна В.М., д-р екон. наук, профе.; **Пашенко Ю.В.**, канд. екон. наук, доц.;
Ренбілас Р., Ph.D., проф.; **Філімонов Ю.Л.**, канд. екон. наук, доц.;
Яковлева В.П.

Глобалізація та розвиток інноваційних систем: тенденції, виклики, перспективи [Електронне видання]: матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф., 14-15 березня 2024 р. / Держ. біотехнологічний ун-т. – Харків, 2024. – 565 с.

До збірника матеріалів конференції увійшли тези доповідей, що стали предметом наукових дискусій учасників II Міжнародної науково-практичної конференції «Глобалізація та розвиток інноваційних систем: тенденції, виклики, перспективи», яка відбулась 14-15 березня 2024 року у Державному біотехнологічному університеті.

Розраховано на вчених, викладачів, здобувачів освіти та фахівців, які займаються питаннями розвитку економіки.

Представлені у матеріалах конференції тексти тез доповідей подано в авторській редакції. Автори тез несуть повну відповідальність за зміст публікації, а також добір, точність наведених фактів, цитат, економіко-статистичних даних, наукової термінології, власних імен та посилань на літературні джерела.

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОЦЕСІВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ У СУЧАСНІЙ ЕКОНОМІЦІ	16
Legeza D., Kulish T. Export potential of Ukrainian buckwheat to European union countries	17
Perekhozhuk O. Export Restrictions, Imperfect Competition and Food Security: Empirical Evidence of Market Power in International Wheat Export Markets	19
Антощенкова В.В., Передрій В.В. Характеристика та класифікація ризиків	22
Арбузова Т.В. Вплив держави на розвиток аграрного сектора відповідно до викликів глобалізації	25
Батюк Л.А. Основні тренди світового економічного розвитку в 2024 році	28
Жуковська В.М., Климанський В.І. Глобалізаційні виклики та їх вплив на ефективність менеджменту підприємств електронної торгівлі	31
Зеленько О.О. Брюхович М.В. Сталий розвиток та проблеми його забезпечення	33
Крамський С.О. Ставка фрахту та її детермінанти розвитку бізнес-середовища	34
Курган Н.В., Курята О.В. Цифровізація фінансової звітності як ознака економічної глобалізації	37
Махиборода К.В. Еволюція теоретичної думки у напрямку функціонування аграрного ринку	40
Мащенко Р.В. Вплив глобалізаційних процесів на ринок нерухомості	42
Поліщук А.В. Трансформаційні особливості сільського розвитку	43
Соколюк І.Ю. Управління ризиками соціально-орієнтованого підприємства в умовах сталого розвитку	45
Сурай А.В. Основні сфери цифровізації публічного управління та напрями наукових досліджень	48
Таран О.М., Габор Д.Р. Стратегічний аналіз середовища функціонування об'єктів публічної сфери	49
Шибасєва Н.В. Принцип методологічного плюралізму у сучасних економічних дослідженнях	51

СЕКЦІЯ 2. ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЯМИ НА МІКРО-, МЕЗО-, МАКРОРІВНЯХ	54
Ivchyk V.V. Discovering Ethical Dilemmas: Integrating AI in Business Management	55
Kravchenko S.A., Malik L.M., Bezhenar I.M. Innovation Management and Digitalization in Agricultural Holdings for the Production of Grain and Leguminous Crops in Wartime Conditions	58
Posternak I., Posternak O., Posternak S. Innovative Regulation of the Progress of Construction of Objects Under Conditions of Severe Limitation of Resources	60
Yefremova N., Jackson T. The Role of Foresight in Regional Management in the Context of Digitalization	62
Акімова Н.С., Янчева Л.М. Взаємозв'язок організаційних аспектів інноваційної діяльності при детермінованій формі вертикальної інтеграції	63
Аксенко П.А. Трансформація та розвиток агропромислового комплексу: проблеми та перспективи	66
Антонова О.В. Перспективи розвитку електронної комерції в Україні на платформі Amazon	68
Бабан Т.О. Релокація бізнесу: можливості для розвитку	71
Бендасюк О.О. Інформаційне забезпечення інноваційного розвитку сільських територій	74
Білоусько Т.Ю. Розвиток біоекономіки: пріоритети для України	76
Близнюк О.П., Гараган Д.Л. Формування інвестиційного портфелю в умовах діджиталізації	77
Бойко Я.М. Інноваційність як складова суб'єктивного потенціалу територіальної громади	79
Бугріменко Р.М., Смокова Л.М. Управління інноваціями та інноваційною діяльністю підприємства	82
Бурдаш У.Є. Валовий внутрішній продукт та його місце в економічному зростанні держави	84
Варава А.С. Проблеми вітчизняного підприємництва в умовах воєнного стану	85
Волосов А.М. Ритейл як генератор інновацій	87
Гапак Н.М., Чубарь О.Г. Релокація бізнесу як фактор інноваційного розвитку регіону	89
Гаркуша Ю.О. Кредит як джерело фінансування інноваційної діяльності підприємств	91
Гончаренко А.В. Стратегічний підхід до управління процесами планування на підприємстві	92

Жабинець О.Й. Індустріальні парки у формуванні інноваційної екосистеми Львівської агломерації	94
Жданова Л.Л. Інтелектуальна власність як ринкове благо в умовах глобальної інноваційної економіки	96
Жуковська В.М., Кисленко О.О., Абрамова А.С. Цінності компанії як основа успішного бізнесу	99
Ільченко В.М., Степковська А.С. Особливості функціонування суб'єктів господарювання за воєнних загроз	101
Калінова Д.О., Зонова К.В. Диверсифікація діяльності сільськогосподарських підприємств в умовах військового стану	104
Кащена Н.Б., Янчева Л.М. Сталий інноваційний розвиток бізнесу у фокусі цифрових трансформацій	106
Кіфор Г.М. Механізм адаптивного розвитку сільських територій України	109
Коваленко А.О. Використання майстер-планування у зарубіжній практиці управління просторовим розвитком	111
Кравченко О.М., Коптєва Н.В. Ціноутворення в просторі невизначеності	113
Кушнірук В.С., Балицька Д.О. Планування інноваційної діяльності підприємства	115
Лазаренко В.І. Проблеми досягнення цілей сталого розвитку України в сучасних умовах	117
Мальцев О.А. Сучасні виклики логістичного забезпечення аграрного сектору	119
Маренич Т.Г., Адмін Б.О. Рівень витрат сільськогосподарських підприємств та їх динаміка	121
Маркович І.Б. Інституційна підтримка інноваційності суб'єктів господарювання в контексті оподаткування	123
Матюха М.М. Управління організаційним розвитком в умовах інноваційного бізнес-інжинірингу	124
Михальчишина Л.Г., Гудзенко Н.М. Ефективність управління інноваціями в сільському господарстві	127
Могильна Л.М., Воробйов І.О. Вплив інноваційного управління на інвестиційну привабливість підприємств	129
Моленда А.Р. Перспективи укладання в Україні договорів про попереднє узгодження ціноутворення в контрольованих операціях	131
Молінський В.О. Формування та реалізація підприємницького потенціалу в період повоєнного відновлення України	134
Музиченко М.В. Сучасні тенденції імпорту трубопровідного газу до Китаю	136

Жданова Л.Л., д-р екон. наук, доцент
Одеський національний економічний університет, Україна

Інтелектуальна власність як ринкове благо в умовах глобальної інноваційної економіки

Сучасні продуктивні сили функціонують і розвиваються на основі застосування досягнень НТП, складної технології. Таке виробництво є економічно ефективним лише у масовому масштабі, що робить необхідним його орієнтацію на світовий ринок. В результаті високотехнологічний сектор будь-якої національної економіки стає іманентною частиною світової економіки. У зв'язку з цим дослідження високотехнологічного сектору національної економіки цілком раціонально вести на основі світ-системної методології. Така методологія віддзеркалена у статистичних показниках Світового банку, який поділяє всі країни світу за критерієм ВВП на душу населення на три групи: країни з високим рівнем доходу, із середнім рівнем доходу, із низьким рівнем доходу. Такий підхід покладено в основу аналізу, зробленого у наданій доповіді.

Інноваційна система будь-якої країни базується на інтелектуальних досягненнях науки. Юридичним визначенням цих досягнень є об'єкти інтелектуальної власності, до яких відносять патенти, корисні моделі, товарні знаки (торгові марки), промислові зразки, географічні назви, авторські права, комерційну тайну. Всі ці об'єкти створюються інтелектуальною інноваційною творчою діяльністю людини і вони можуть стати об'єктом купівлі-продажу, тобто специфічним ринковим благом.

Для розвитку інноваційної економіки ринковий інтерес уявляє науково-технічна інформація, на основі якої можливо розгорнути виробництво відповідних товарів у великому масштабі [1, с.8]. Таку інформацію закріплюють у якості інтелектуальної власності патенти та корисні моделі. Патент юридично закріплює комплекс прав на винахід, що є новим, неочевидним та промислово застосовним. Він діє протягом обмеженого терміну (зазвичай 20 років). Корисна модель є особливий вид патентних прав: передбачає менш жорсткі вимоги, ніж патент, і коротший термін охорони. Не усі країни надають охорону корисних моделей, тому співставною є інформація по різних країнам лише стосовно патентів, відволікаючись від корисних моделей.

Як видно з даних таблиці 1, за 22 роки ХХІ століття розробка науково-технічної інформації в кількісних показниках зростає в країнах різного рівня розвитку, збільшившись в світі з 1 377 500 патентів у 2000 році до 3 457 400 – у 2022 році. Однак відносні показники свідчать, що значними темпами нарощують свою присутність на ринку патентів, тобто, на ринку інтелектуальної власності, країни середнього рівня розвитку. Їх частка зросла з 13,42% у 2000 році до 52,63% у 2020 р. За цей період частка розвинутих країн зменшилась з 86,49% до 47,31%. Частка слабо розвинутих країн весь розглянутий період залишається менше 0,5%.

Таблиця 1.

**Зареєстровані заявки на об'єкти інтелектуальної власності (патенти),
одиниць* резиденти та нерезиденти**

	Світ		Країни з високим рівнем доходу		Країни з середнім рівнем доходу		Країни з низьким рівнем доходу	
	усього	%	усього	%	усього	%	усього	%
2000	1 377 500	100	1 191 400	86,49	184 900	13,42	1 200	0,09
2005	1 703 200	100	1 374 300	80,69	322 000	18,91	6 900	0,40
2010	1 997 400	100	1 393 900	69,79	593 800	29,73	9 700	0,48
2015	2 886 200	100	1 539 500	53,34	1 344 700	46,59	2 000	0,07
2016	3 125 000	100	1 549 000	49,57	1 574 200	50,37	1 800	0,06
2017	3 169 000	100	1 553 000	49,01	1 614 100	50,93	1 900	0,06
2018	3 332 600	100	1 555 500	46,68	1 774 800	53,26	2 300	0,06
2019	3 232 800	100	1 592 000	49,25	1 638 600	50,69	2 200	0,06
2020	3 281 900	100	1 552 800	47,31	1 727 200	52,63	1 900	0,06
2021	3 401 400	100	нд	нд	нд	нд	нд	нд
2022	3 457 400	100	нд	нд	нд	нд	нд	нд

Джерело: складено автором на основі [2;3].

Така динаміка ринку патентів, тобто тієї частини ринку інтелектуальної власності, яка безпосередньо зв'язана з розвитком виробництва, свідчить про те, що найважливішим імпульсом розвитку НТП є саме виробництво. Створення і розвиток промислового виробництва у країнах середнього рівня розвитку дає поштовх розробці інновацій, реєстрації їх у формі об'єктів інтелектуальної власності. Високорозвинені країни, економіки яких визначають як постіндустріальні, найважливішою рисою чого вважається зростання ролі науки в суспільстві, у створенні інновацій як ринкових благ, об'єктів інтелектуальної власності, незважаючи на гальмування темпів зростання, обрали стратегію що відрізняється від індустріальних країн.

Інновації можна розділити на два типи. Перший – це часткові поліпшення, які народжуються як наслідок конкурентної боротьби між компаніями-виробниками однієї галузі. Ринок з легкістю сприймає такі інновації, тому що менш досконалі аналоги таких, лише частково нових продуктів вже його завоювали. Наслідком таких інновацій стає успіх компанії, яка першою виводить новий продукт на ринок, стрімке копіювання запропонованої новації конкурентами, поштовх до подальшого удосконалення продукту. Розвиток ринку об'єктів інтелектуальної власності, націлених на часткові поліпшення, тим більший, чим більше компаній виробляють відповідний товар, чим сильніша конкуренція між ними.

Другий вид інновацій – це проривні, концептуальні, які створюють принципово нові продукти. Такі винаходи суттєво змінюють технології, однак завоювання ринку є для них складною проблемою. Шлях від відкриття нового принципу як наукового досягнення до створення на його основі об'єкту інтелектуальної власності (патенту) і до його комерціалізації триває роками. Подібні наукові розробки потребують потужної науково-технічної бази і

висококваліфікованого науково-технічного персоналу. Невизначеність і ризик стають головними перешкодами для перетворення відповідних наукових досягнень у ринкові блага. Але саме їх матеріалізація породжує нові галузі та приводить до краху старі, в результаті чого змінюється галузева структура економіки. Такі інновації становляться ефективними лише при розгортанні масового виробництва. Вони потребують не лише масштабних грошових інвестицій, розвинутої індустріальної бази, кваліфікованого персоналу, але і міцної інформаційної підтримки, впливу на суміжні галузі і на покупця споживчих благ. Звідси випливає, що на ринку інтелектуальної власності патенти на проривні, радикальні інновації – це дуже рідкісний товар, покупцем якого має бути дуже потужний інвестор.

В результаті різної змістовної специфіки наукової інформації як об'єкту інтелектуальної власності, ринок інтелектуальних благ, пов'язаних з виробництвом (ринок патентів) – неоднорідний, сегментований. Його частина, що пов'язана з проривними, концептуальними інноваціями – високо монополізований, причому по галузям високотехнологічного сектору економіки мова йде про двобічну монополію – монополії продавця протистоїть монополія покупця. Частина ринку інтелектуальних благ, пов'язаних з виробництвом (ринок патентів), яка надана об'єктами інтелектуальної власності що націлені лише на часткові поліпшення продукції, характеризується лише елементами монопольної влади, конкуренція на цьому ринку досить швидко веде до морального зносу зовсім недавно зроблених інновацій. Проте і інвестиції на вироблення інновацій, націлених на часткові поліпшення продукту значно менші, ніж ті, що необхідні для справжнього науково-технічного і технологічного прориву.

Список використаних джерел:

1. Жданова Л.Л. Високотехнологічний сектор світової економіки у глобальній конкуренції // Науковий вісник Одеського національного економічного університету. 2022. №11-12 (300-301). С.7-13; 2. Офіційний сайт Світового банку. *Електронний ресурс* доступний з URL: <https://data.worldbank.org/indicator/IP.PAT.NRES?view=chart> (дата звернення 06.03.2024 р.); 3. Офіційний сайт Світового банку. *Електронний ресурс* доступний з URL: <https://data.worldbank.org/indicator/IP.PAT.RESD?view=chart> (дата звернення 06.03.2024 р.).